

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമാസമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ അയോധ്യാകാണ്ഡേ

॥ ഷോഡശഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ഷോഡശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീരാമസദ്മനി പ്രവിഷ്ണുന സുമന്ത്രേണ ശ്രീരാമം പ്രതി
മഹാരാജസന്ദേശസ്യ ശ്രാവണം സീതയാനുമതേന ശ്രീരാമേണ
സലക്ഷ്മണേന രഥമാരുഹ്യ ഗീതവാദ്യസഹകാരേണ പഥി പൗരാണാം
സ്ത്രീപുരുഷാണാം വിവിധാ വാർതാ ആകർണയതാ പ്രസ്ഥാനം

സ തദന്തഃപുരദ്വാരം
സമതീത്യ ജനാകുലം |
പ്രവിവിക്താം തതഃ കക്ഷ്യാ -
മാസസാദ പുരാണവിത് || 2.16.1 ||

പ്രാസകാർമുകബിഭ്രദ്ഭി -
ർയുവദിർമൃഷ്ടകുണ്ഡലൈഃ |
അപ്രമാദിഭിരേകാഗ്രൈഃ
സ്യാനുരക്തൈരധിഷ്ഠിതാം || 2.16.2 ||

തത്ര കാഷായിണോ വൃദ്ധാൻ
വേത്രപാണീൻ സ്വലക്യതാൻ |
ദദർശ വിഷ്ണിതാൻ ദ്വാരീ
സ്തൂർയധ്യക്ഷാൻ സുസമാഹിതാൻ || 2.16.3 ||

തേ സമീക്ഷ്യ സമായാന്തം
രാമപ്രിയചികീർഷവഃ |

സഹസോത്പതിതാഃ സർവേ
ഹ്യാസനേഭ്യഃ സസംഭ്രമാഃ || 2.16.4 ||

താനുവാച വിനീതാത്മാ
സുതപുത്രഃ പ്രദക്ഷിണം |
ക്ഷിപ്രമാഖ്യാത രാമായ
സുമന്ത്രോ ദ്വാരി തിഷ്ഠതി || 2.16.5 ||

തേ രാമമുപസംഗമ്യ
ഭർതൃഃ പ്രിയചികീർഷവഃ |
സഹഭാർയായ രാമായ
ക്ഷിപ്രമേവാചചക്ഷിരേ || 2.16.6 ||

പ്രതിവേദിതമാജ്ഞായ
സുതമഭ്യന്തരം പിതൃഃ |
തത്രൈവാനായയാമാസ
രാഘവഃ പ്രിയകാമ്യയാ || 2.16.7 ||

തം വൈശ്രവണസങ്കാശ -
മുപവിഷ്ടം സ്വലക്യതം |
ദദർശ സുതഃ പര്യങ്കേ
സൗവർണേ സോത്തരച്ഛഭേ || 2.16.8 ||

വരാഹരൂധിരാഭേണ
ശുചിനാ ച സുഗന്ധിനാ |
അനുലിപ്തം പരാർഘ്യേന
ചന്ദനേന പരന്തപം || 2.16.9 ||

സ്ഥിതയാ പാർശ്വതശ്ചാപി
വാലവ്യജ്ജനഹസ്തയാ |

ഉപേതം സീതയാ ഭൂയ -
ശ്ചിത്രയാ ശശിനം യഥാ || 2.16.10 ||

തം തപന്തമിവാദിത്യ -
മുപപന്നം സ്വതേജസാ |
വവന്ദേ വരദം വന്ദീ
വിനയജ്ഞാ വിനീതവത് || 2.16.11 ||

പ്രാഞ്ജലിഃ സുമുഖം ദൃഷ്ട്വാ
വിഹാരശയനാസനേ |
രാജപുത്രമുവാചേദം
സുമന്ത്രോ രാജസത്കൃതഃ || 2.16.12 ||

കൗസൽയാ സുപ്രജാ രാമ
പിതാ ത്യാം ദ്രഷ്ടുമിച്ഛതി |
മഹിഷ്യാപി ഹി കൈകേയോ
ഗദ്യതാം തത്ര മാ ചിരം || 2.16.13 ||

ഏവമുക്തസ്തു സംഹൃഷ്ടോ
നരസിംഹോ മഹാദൃതിഃ |
തതഃ സമ്മാനയാമാസ
സീതാമിദമുവാച ഹ || 2.16.14 ||

ദേവി ദേവശ്ച ദേവീ ച
സമാഗദ്യ മദന്തരേ |
മന്ത്രയേതേ ധ്രുവം കിഞ്ചി -
ദഭിഷേചനസംഹിതം || 2.16.15 ||

ലക്ഷയിത്യാ ഹൃദിപ്രായം
പ്രിയകാമാ സുദക്ഷിണാ |

സഞ്ചോദയതി രാജാനം
മദർഥമസിതേക്ഷണാ || 2.16.16 ||

സാ പ്രഹൃഷ്ടാ മഹാരാജം
ഹിതകാമാനുവർതിനീ |
ജനനീ ചാർഥകാമാ മേ
കേകയാധിപതേഃ സുതാ || 2.16.17 ||

ദിഷ്ട്യാ ഖലു മഹാരാജോ
മഹിഷ്യാ പ്രിയയാ സഹ |
സുമന്ത്രം പ്രാഹിണോദ് ദൂത -
മർഥകാമകരം മമ || 2.16.18 ||

യാദ്യശീ പരിഷത് തത്ര
താദ്യശോ ദൂത ആഗതഃ |
ധ്രുവമദ്വൈവ മാം രാജാ
യൗവരാജേദ്വിഷേഷക്ഷൃതി || 2.16.19 ||

ഹന്ത ശീഘ്രമിതോ ഗത്യാ
ദ്രക്ഷ്യാമി ച മഹീപതിം |
സഹ ത്വം പരിവാരേണ
സുഖമാസ്ത്വ രമസ്വ ച || 2.16.20 ||

പതിസമ്മാനിതാ സീതാ
ദർതാരമസിതേക്ഷണാ |
ആ ദ്വാരമനുവവ്രാജ
മംഗലാൻയദിദധുഷീ || 2.16.21 ||

രാജ്യം ദ്വിജാതിദിർജുഷും
രാജസുയാദിഷേഷചനം |

കർതുമർഹതി തേ രാജാ
വാസവസ്യേവ ലോകകൃത് ||2.16.22 ||

ദീക്ഷിതം വ്രതസമ്പന്നം
വരാജിനധരം ശുചിം |
കുരംഗശൃംഗപാണിം ച
പശ്യന്തീ ത്യാം ഭജാമ്യഹം ||2.16.23 ||

പൂർവാം ദിശം വജ്രധരോ
ദക്ഷിണാം പാതു തേ യമഃ |
വരുണഃ പശ്ചിമാമാശാം
ധനേശസ്തുത്തരാം ദിശം ||2.16.24 ||

അഥ സീതാമനുജ്ഞാപ്യ
കൃതകൗതുകമംഗലഃ |
നിശ്ചക്രാമ സുമന്ത്രേണ
സഹ രാമോ നിവേശനാത് ||2.16.25 ||

പർവതാദിവ നിശ്ക്ലമ്യ
സിംഹോ ഗിരിഗുഹാശയഃ |
ലക്ഷ്മണം ദ്വാരി സോഽപശ്യത്
പ്രഹ്യാഞ്ജലിപുടം സ്ഥിതം ||2.16.26 ||

അഥ മധ്യമകക്ഷ്യായാം
സമാഗച്ഛത് സുഹൃജ്ജനൈഃ |
സ സർവാനർമ്മിനോ ദൃഷ്ട്വാ
സമേത്യ പ്രതിനന്ദ്യ ച ||2.16.27 ||

തതഃ പാവകസങ്കാശ -
മാരുരോഹ രഥോത്തമം |

വൈയാഘ്രം പുരുഷവ്യാഘ്രോ
രാജിതം രാജനന്ദനഃ || 2.16.28 ||

മേഘനാദമസംബാധം
മണിഹേമവിഭൂഷിതം |
മുഷ്ണന്തമിവ ചക്ഷുഃഷി
പ്രഭയാ മേരുവർചസം || 2.16.29 ||

കരേണുശിശുകൽപൈശ്ച
യുക്തം പരമവാജിഭിഃ |
ഹരിയുക്തം സഹസ്രാക്ഷോ
രഥമിന്ദ്ര ഇവാശുഗം || 2.16.30 ||

പ്രയയൗ തുർണമാസ്ഥായ
രാഘവോ ജ്വലിതഃ ശ്രിയാ |
സ പർജന്യ ഇവാകാശേ
സ്വനവാനഭിനാദയൻ || 2.16.31 ||

നികേതാനിർയയൗ ശ്രീമാൻ
മഹാഭ്രാദിവ ചന്ദ്രമാഃ |
ചിത്രചാമരപാണിന്ദു
ലക്ഷ്മണോ രാഘവാനുജഃ || 2.16.32 ||

ജുഗോപ ഭ്രാതരം ഭ്രാതാ
രഥമാസ്ഥായ പുഷ്പതഃ |
തതോ ഹലഹലാശബ്ദ -
ന്ദുമൂലഃ സമജായത || 2.16.33 ||

തസ്യ നിഷ്ക്ലമമാണസ്യ
ജനൗഘസ്യ സമന്തതഃ |

തതോ ഹയവരാ മുഖ്യാ
നാഗാശ്ച ഗിരിസന്നിഭാഃ || 2.16.34 ||

അനുജമുസ്തമാ രാമം
ശതശോഥി സഹസ്രശഃ |
അഗ്രതശ്ചാസ്യ സന്നദ്ധാ -
ശ്ചന്ദനാഗുരുഭൂഷിതാഃ || 2.16.35 ||

ഖഡ്ഗചാപധരാഃ ശൂരാ
ജമുരാശംസവോ ജനാഃ |
തതോ വാദിത്രശബ്ദാശ്ച
സ്തുതിശബ്ദാശ്ച വന്ദിനാം || 2.16.36 ||

സിംഹനാദാശ്ച ശൂരാണാം
തതഃ ശുശ്രൂവീരേ പഥി |
ഹർദ്യവാതായനസ്ഥാഭി -
ർഭൂഷിതാഭിഃ സമന്തതഃ || 2.16.37 ||

കീർയമാണഃ സുപുഷ്പൗഘൈഃ -
ർയയൗ സ്ത്രീഭിരരിന്ദഃ |
രാമം സർവാനവദ്യാംഗ്യോ
രാമപിപ്രീഷയാ തതഃ || 2.16.38 ||

വചോഭിരഗ്രൈർഹർദ്യസ്ഥാഃ
ക്ഷിതിസ്ഥാശ്ച വവന്ദിരേ |
നൂനം നന്ദതി തേ മാതാ
കൗസൽയാ മാത്യനന്ദന || 2.16.39 ||

പശ്യന്തി സിദ്ധയാത്രം ത്യാം
പിത്ര്യം രാജ്യമുപസ്ഥിതം |

സർവസീമന്തിനീദ്യശ്ച
സീതാം സീമന്തിനീം വരാം ||2.16.40 ||

അമന്യന്ത ഹി താ നാർയോ
രാമസ്യ ഹൃദയപ്രിയാം |
തയാ സുചരിതം ദേവ്യാ
പുരാ നൂനം മഹത് തപഃ ||2.16.41 ||

രോഹിണീവ ശശാങ്കേന
രാമസംയോഗമാപ യാ |
ഇതി പ്രാസാദശൃംഗേഷു
പ്രമദാഭിർനരോത്തമഃ |
ശുശ്രാവ രാജമാർഗന്ധഃ
പ്രിയാ വാച ഉദാഹൃതാഃ ||2.16.42 ||

സ രാഘവസ്തുത്ര തദാ പ്രലാപാൻ
ശുശ്രാവ ലോകസ്യ സമാഗതസ്യ |
ആത്മാധികാരാ വിവിധാശ്ച വാചഃ
പ്രഹൃഷ്ടരുപസ്യ പുരേ ജനസ്യ ||2.16.43 ||

ഏഷ ശ്രീയം ഗച്ഛതി രാഘവോദ്യദ്യ
രാജപ്രസാദാദ് വിപുലാം ഗമിഷ്യൻ |
ഏതേ വയം സർവസമൃദ്ധകാമാ
യേഷാമയം നോ ഭവിതാ പ്രശാന്താ ||2.16.44 ||

ലാഭോ ജനസ്യാസ്യ യദേഷ സർവം
പ്രപത്യതേ രാഷ്ട്രമിദം ചിരായ |
ന ഹ്യപ്രിയം കിഞ്ചന ജാതു കശ്ചിത്
പശ്യേന്ന ദുഃഖം മനുജാധിപ്യേന്ദ്രിൻ ||2.16.45 ||

സ ഘോഷവദ്ഭിശ്ച ഹയൈർമതംഗജൈഃ
 പുരഃസരൈഃ സ്വസ്തികസൂതമാഗധൈഃ |
 മഹീയമാനഃ പ്രവരൈശ്ച വാദകൈ -
 രഭിഷ്ടുതോ വൈശ്രവണോ യഥാ യയൗ || 2.16.46 ||

കരേണുമാതംഗരമാശ്വസങ്കുലം
 മഹാജനൗധൈഃ പരിപൂർണ്ണചത്വരം |
 പ്രഭൂതരത്നം ബഹുപൺയസഞ്ചയം
 ദദർശ രാമോ വിമലം മഹാപഥം || 2.16.47 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 അയോധ്യാകാണ്ഡേ ഷോഡശഃ സർഗഃ ||